

Előfizetési árak:

Egész évre	.. 14	frt — kr.
Félévre	.. 7	—
Negyedévre	.. 3	50
Egy óra	.. 1	20
Egyes szám ára 4 kr.		
Vidéken 5 kr.		

Megjelenik minden nap, ünnep és vasárnap után is.

PESTI HIRLAP

Szerkesztőség:

Budapest, váci-körút 78.
I. emelet,
hová a lap szellemi részét
illető minden közlemény in-
tézendő.

Kiadóhivatal:

Budapest, váci-körút 78.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó fel-
szólalások intézendők.

Pesti Hirlap.

A Pesti Hirlap nagy képes naptárát — az előfizetőknek szánt karácsonyi ajándékot — minden október 15-ével belépő új előfizető is megkapja, ha legalább negyedévre küldi be az előfizetési díjat.

A Pesti Hirlap 1898-ra szóló nagy naptára ezuttal is díszes kiállításban, a leggazdagabb szépirodalmi tartalommal és igen sok képpel fog megjelenni s december hó első felében díjtalanul fog megküldetni minden előfizetőnek.

A Párisi Divat című, hetenkint megjelenő díszes kiállítású divatlapot a Pesti Hirlap előfizetői kedvezményes áron (negyedévenként 1 forintért) rendelhetik meg.

A Pesti Hirlap előfizetési ára:

november-hóra	.. 1	frt 20	kr.
két óra	.. 2	40	—
negyedévre	.. 3	50	—

A Pesti Hirlap és Párisi Divat

együttes előfizetési ár:

Negyedévre	.. 4	frt 50	kr.
Félévre	.. 9	—	—

A Pesti Hirlapra előfizetni minden naptól kezdve lehet.

Mutatványszámokat oly helyekre, ahol lapunk egyes számai nem kaphatók, egy levelezőlapon nyilvánított óhajra bárkinek öt napig ingyen és bérmentve küldünk.

Különösen figyelmeztetjük t. vidéki előfizetőinket, hogy ugy az előfizetés megújításánál, valamint minden reklamációhoz, lakóhelyváltozás bejelentéséhez és a lap szétküldésére vonatkozó egyéb felszólalásokhoz egy-egy címszalagot mellékelni sziveskedjenek.

A megifjult Budapest.

(V. V.) Uj városrészek, utcák emelkedtek előttünk; a régi Pestnek nemsokára csak halványodó emléke lesz meg. És új férfiak állanak a fővárosi közigazgatás élére; a régi vezéreké már csak az emlékezés. A haladás rombolása nem kiméli többé a legrégebb városrészt, a belvárost sem. És mintha szimbolikus erő lett volna abban, hogy a régi Pest utolsó menedékét is győztesen ledönti a kor, örökre bucsút vettek a régiéktől, a fáradt agastyánok...

A régiékek szemrehányást ki tehetne? Elég nagyok voltak annak a Budapestnek, melynek az egyesítés idejében átvették vezérletét; de a város rohamos fejlődésével nem tarthatott lépést az ő képességük fejlődése. Szellemük, mely a patriarchális, egyszerű közigazgatás keretéhez szokott, nem tudott megbirkózni a szövényes, bonyolult, sokoldalú modern közigazgatás föladataival. Fejük fölé nőtt a város, a közgyűlés, a hivatali szervezet. Nem vezettek, hanem sodortattak. A népességet magát annyira lekötötte a gyors alkotás terhe és gyönyöre, hogy figyelméből nem jutott már a városi közigazgatás irányítására vagy ellenőrzésére. Néhány erélyes és szívós önzésű férfi ragadta magához a közgyűlés és Budapest uralmát. Vezetett, parancsolt a polgármester és főpolgármester feje fölött.

Ki tudná feledni a jóságos, szeplőtlen Karmayert, aki valaha látta szelid arcát és meg tudta érteni egyszerű, de nemes jellemét? A nyüzsgő piacon ő mindig tiszta maradt, hívó lelke nem is sejtette a modern romlottság szövényeit. A stréberség és a faiseurség még

nem volt benn az ő szótárában. Nem volt hát éles szeme, hogy fölismerje mesterkedéseiket és erős keze, hogy közéjük csapjon.

Utódai fiatalabbak és kész örökséget kapnak. Együtt nőttek evvel a várossal és ismerik tényezőit. Tőlük nem azt várjuk csak, hogy tiszták maradjanak, nekik üldözniök, irtaniök kell a korhadtságot a közigazgatás egész területén. Nekik vezetniök kell, nem pedig az áramlattal üszni. Őket nem lepte meg a kor; ők tudják, mily súlyos föladat Budapest céltudatos közigazgatása; nekik viselniök kell az egész, osztatlan felelősséget.

A főpolgármesteri székbe ma Márkus József ült bele a közgyűlés viharos tapsai közt. Aránylag rövid idő alatt a legmagasabb tisztségre emelkedett, mit Budapest polgárai adhatnak és haladása könnyű volt, ment minden akadálytól, keserüségtől. A sors kegyelte, nemcsak azért, hogy kiváló képességekkel ruházta föl, hanem azért is, mert megkimélte minden összehúzóerőtől. Erélyét eddig csak alárendeltjeivel érezthette, nem pedig a hatalmasokkal. Utjából eddig csak kavicsokat kellett félrelöknie, a sziklákra még nem került a sor. Eddig még mindig haladt és kibontakozott. Most bekövetkezett a megállapodás.

Beküszöntő beszédében elmondotta, hogy a főpolgármester nem pusztán dísznő Budapest szervezetén. Ugy is van. A közgyűlés elnöke, a közigazgatás törvényességének és tisztaságának őre, ha egész ember, példájával hatalmas eredményeket mutathat föl. Viharos tapsot persze nem mindig kap ezért. A dinamika törvénye, hogy minden mozgás megbontja a régi egyensúlyt. A nagy alkotások tehát sohasem sikerül-

nek egyesek sérelmei nélkül és általános tet-
zésre sohasem találunk.

A riadó taps, mely percekig zúgott, mi-
dön az új főpolgármester befejezte beszédét,
azt jelenti, hogy a közgyűlés a maga lelkét sze-
reti Márkus Józsefben. Azt várja tőle, hogy
nem bontja meg a mai egyensúlyt, nem zá-
varja a fönnálló birtokállományt, alkalmazkodik,
beolvad és csöndes hálával viseli fényes tisztét.
Ne ringassa magát az új főpolgármester illuzi-
ókban; a keserű valóság, hogy a közgyűlés ezt
várja, ezt kívánja. Sohasem futotta volna meg
pályáját, ha nem így volna. Nézzen körül a
tapsolók között és elemezze a sikert. Hiszi-e,
hogy ezek az arcok mind azért sugároznak
az örömtől, mert egy kitűnő tehetség diadal-
maskodott?

Most kell eldölnie, hogy kicsoda Márkus
József. Mert a nagy közönség nem a tisztelt
közgyűlés lelkét szereti benne. Ez a lélek nem
szép és minden egyéb, csak nem népszerű.
Budapest népessége nem rajong a mai egyen-
súlyért, nem reszket a fönnálló birtokállomány
változatlanúságáért, nem alkalmazkodást, beol-
vadást és diszes megsemmisülést vár az új fő-
polgármestertől. Budapest külseje más lett, a
város kiterjedése nagyobbodott, vagyona, kultu-
rája gyarapodott: megnagyobbodott lelket, meré-
szebb, magasabb röptű szellemet, igazi polgári
fölfogást és munkásságot kíván mindehez a kor.

Minden kiváló ember elszomorodik, ha si-
kerének titkait fürkészi. Mennyi látszólagos
győzelemmel van tele minden átlagon felül álló
ember élettörténete. A tehetség tehát a sikert
elfogadja, de nem tiszteli. Sőt elemezvén sike-
rének elemeit, eltíporja mindazt belőle, ami
idegen elem, nem az ő lelkének diadala. Élve
a sikerrel, érvényesíti egyéniségét, lelke büszkén
kibontja szárnyait és dacosan próbálja, mennyi
a győzelemből a valóság, mennyi a látszat.

A tapsolók, akik ma körülfogták Márkus
Józsefet, szerencsét kívántak neki. Mi jobbat
kívánunk: nagyságot. Szerencsében volt már
része, most mutassa meg: akar-e, tud-e nagy
lenni? Sikerét meg akarja-e tisztítani minden
idegen salaktól, egyéniségét ki meri-e szabadi-
tani a sok kötelekből és csalódást szerezve a
tapsolóknak, be akarja-e tölteni az egész né-
pesség reményeit?

A tudós műveltség terjesztése.

— Az University Extension. —

Igénytelen kis közleményben emlékeztek
meg a lapok *Wlasics* kultuszminiszternek egy
újabb nagyon fontos és sokat ígérő tervéről. A
faradhatlan miniszter az Angliában oly annyira
vígágozó „University extension” intézményt akarja
nálunk meghonosítani.

Ezen intézmény végzi ott az iskolán kívül
álló közönség művelését, amire kétségen kívül
mindinkább fokozott mérvben szükség van. A
magasabb műveltségre vezető rendszeres iskolá-
zás ugyszólva csak a felső tizezrek kiváltsága.
E műveltségből társadalmi berendezkedésünk ter-
meszetéből folyólag nem juthat ki mindenkinek
egyenlő rész, de azon alapelvek, amelyek szá-
zadunkban minden nyugat-európai államban a
társadalom berendezése nyugszik, valamint azon
ideálok, amelyek felé e berendezés halad, egyaránt
kívánják, hogy lehetőleg megadassanak a módok,
amelyek mellett mindenki annyi és oly műveltsé-
get sajátíthasson el, amennyi és amely műveltségre
jobb megélhetése érdekében szüksége van. E
tétel ma már bizonyára senki előtt sem vitás.
Ma a kérdés csak a körül foroghat, vajjon mely
szervezet alakjában nyújthatjuk a kívánatos ál-
talanos műveltséget és szakismeretet a nép em-
bereinek a legcélszerűbben és a leghatályo-
sabbban?

Wlasics miniszter, akinek kiválóan helyes
érzeke van mindennemű művelődési szükség-
letünk fölismerésére, életbeléptetésére és irányi-
tására, az angol *University extension* intéz-
ményének hozzánk való átültetésére vetett szem-
ügyet. Nemesak az *University extension*nak sza-
bad minden exclusivitasoktól teljesen ment szer-
vezete vonta, úgy látszik, a miniszter figyelmét
magára, hanem bizonyára az a nagyon fontos
körülmény is, hogy megvalósítása Angliában
ugyszólva egészen a társadalom munkája volt. Az
angol művelt társaság a nép alsóbb rétegei mű-
velésének, képzésének eszméjét igaz lelkesé-
déllel karolta föl. A tehetősek vagyonukból ál-
doztak, s a legkiválóbb tudósok, — Anglia leg-
híresebb férfiai — vállalkoztak rendszeres elő-
adásokra, vagy oly tárgyak fejtegetésére,
amelyekkel a népet az előadó termekbe csaló-
gatták. Nagy férfiak, akik előbb nyilvánosan
soha sem hallatták szavukat, megjelentek a
nép előtt, hogy oktassák, műveljék.

Anglia példájára csakhamar fölbuzdult a
művelt Nyugat egyéb országának társadalmi és
ma már nyugaton mindenfelé meghódította a
tér az *University extension* vagyis az eszme,
hogy a nép az iskolán kívül is rendszeres okta-
tást élvezhessen. Ilykép ma már ugyszólva a
művelt Nyugathoz való tartozóság egyik kellé-

kévé vált, hogy nálunk is határozott szervezeti
és széles alapra fektetett intézmény gondoskod-
jék ez eszme megvalósításáról.

Wlasics miniszter ez intézmény létesíté-
sében szintén a társadalom autonom szervezke-
désére, vagyis azon erő fokozott életrekeltére
számít, amely erő közművelődésünk tényezői
közt ma kétségtelenül távolról sem viszi azt a
szerepet, amelyet vinni képes és amelyre hivatva
lenne. Ez nemcsak azt jelenti, hogy új áldásos
tér nyílik azok számára, akik a nép jólétéért és
haladásáért cselekedni képesek és szeretnek: ha-
nem jelenti azon igazság fokozott érvényesülését,
hogy a műveltség, mint a boldogulás eszköze,
oly érték, amelynek megszerzése magának a
népnek áll érdekében s amelyért ilykép a nép-
nek önmagának és saját érdekéből érdemes és
kell tevékenykedni. Nézetünk szerint a kérdés
ezen részének miként való megoldásában van a
siker kulcsa, mert állandó csak azon intézmény
lehet, amely állandó érdeken nyugszik. A
rövidke közleményben, amely a miniszter tervé-
ről hirt adott, benne foglaltatik már az erre
vonatkozó program is. A magyar viszonyokkal
nagyon alaposan ismerős miniszter e megoldást
igen helyesen úgy kontemplálja, hogy a különböz-
ő előadások a közönségre ne ostromoltassanak,
hanem hogy maga az e célból szervezendő
társadalom, az érdekelt közönség, a művelődni
és szakismereteket szerezni óhajtó polgárság
jelölje ki mindenkoron azon ismeretköröket,
amelyeknek szükségét a helyhez és körülmények-
hez mérten leginkább érzi s amelyek elnyerése-
ért — mint reá nézve becses javakért — ellenszolgá-
ltatást, vagyoni áldozatot is hoz. Az egyik városban
vagy vidéken az általános műveltségi és mindenkit
egyaránt érdeklő tárgyak mellett legfőképen a
mezőgazdasági, a természettudományi, a másikon a
technikai, ipari, ismét másikon a kereskedelmi, nemzet-
gazdasági stb: ismereteket nyújtanak. Ha ez si-
kerre vezetne, mennyivel hatályosabbá lenne
minden téren a termelés, mennyire emelné ez
nemcsak az értelmiséget és a polgárság önbi-
zalmát, de a vagyonosodást és a közmorált is.
Az előadók, az ismeretek terjesztésének apos-
tolai, a miniszter terve szerint, az egyes tudomá-
nyszakok legkiválóbb művelői, vagyis első
sorban a vonzó előadási képességgel bíró fő-
iskolai tanárok lennének.

Az egész intézmény fővezetését is a főisko-
láknak, mint testületeknek, kellene kezükbe venni,
nekik kellene az *University extension* mintájára
elkészíteni a sajátlagos viszonyokhoz alkalma-
zott részletes programot, kiszemelni az alkal-
mas egyéneket és gondoskodni a társadalomnak
az egyes vidékeken való szervezkedéséről, va-
lamint mindarról, ami a megoldás morális és
szellemi sikerére tartozik. Meg vagyunk győ-